SOUTH AFRICA / JUDGMENT

Radio Pretoria v Voorsitter van die Onafhanklike Communikasie-Owerheid van SA en n Ander' (29884/04) [2005] ZAGPHC 115; [2006] 1 All SA 143 (T); 2006 (3) BCLR 444 (T) (7 November 2005)

[2005] ZAGPHC 115

COURT
High Courts - Gauteng

BEFORE
J M C Smit

CASE / FILE NUMBER
29884/04

Source: saflii.org · Research copy typeset by Esheria. Not court-issued or certified.

/SGIN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID AFRIKA(TRANSVAALSE PROVINSIALE AFDELING)DATUM:07/11/2005SAAK NO:29884/2004ONRAPORTEERBAARIn die saak tussen:RADIO PRETORIA

APPLIKANT(GEREGISTREER OOREENKOMSTIG ARTIKEL 21VAN DIE MAATSKAPPYWET VAN SUID-AFRIKAVAN 1973 SOOS GEWYSIG)EnDIE VOORSITTER VAN DIE ONAFHANKLIKEKOMMUNIKASIE-OWERHEID VANSUID-AFRIKA

1STE RESPONDENTDIE ONAFHANKLIKE KOMMUNIKASIE-OWERHEID VAN SUID-AFRIKA

2DE RESPONDENT010009000003bb00000006001c00000000000400000003010800050000000b0200000000050000000c022300c006040000002e0118001c000000fb021000070000000000bc02000000000102022253797374656d0000c0060000c09c0000d43a120026e28239304b17000c020000040000002d01000004000000020101001c000000fb02ceff0000000000009001000000000440001254696d6573204e657720526f6d616e00000000000000000000000000000000000040000002d01010005000000090200000020d000000320a2d00000001000400000000000c006220020a91600030000001e0007000000fc020000ff00ff000000040000002d01020008000000fa0205000000000ffffff00040000002d0103000e00000024030500ffffffffff2100c1062100c106ffffffffffff08000000fa0200000000000000000000040000002d01040007000000fc020000ffffff000000040000002d010500040000002701ffff040000002d010000030000000000UITSPRAAKSMIT, RDie applikant, ’n vereniging sonder winsbejag genkorporeer ingevolge die bepalings van artikel 21 van die Maatskappyewet no. 61 van 1973 tree op as’ngemeenskapsuitsaaier met die doelom die behoeftes van die “BoereAfrikaner” – gemeenskap te dien.Die eerste respondent is die voorsitter van die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika. Die tweede respondent is die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika (Okosa) wat statutr gemagtig is om die uitsaaiaktiwiteite in SuidAfrika in publieke belang te beheer. Uit hoofde van hierdie magtiging is Okosa geregtig om uitsaailisensies en lisensies vir uitsaaiseinverspreiding uit te reik.In die

huidige aansoek versoek applikant die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit tot die effek dat Okosa se weiering om aan applikant’nvier jaar gemeenskapsuitsaailisensie toe te staan,hersien en ter syde gestel word.Ter aanvang is dit nodig dat ek’nuiteensetting gee van die gebeure wat die huidige aansoek voorafgegaan het. Die applikant was in 1993 gestig en het destyds’ntydelike uitsaailisensie ontvang totdat applikant in 1995vir die eerste maal’njaarlikse tydelike gemeenskapsuitsaai – en seinverspreidingslisensie van die destydse Onafhanklike Uitsaai – Owerheid ontvang het. Die applikant het na jaarlikse heraansoekegedurende die jare 1996, 1997 en 1998 ook soortgelyke tydelike permitte ontvang. Ten aansien van die tydperk 30 April 1999 tot 29 April 2000 is’ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie aan applikant toegestaan deur die gemelde owerheid slegs vir die 104-2 MHz – frekwensie en is’nseinverspreidingslisensie aan applikant toegestaan slegs ten opsigte van die uitsaaistasie te Kleinfontein.Op 10 Februarie 2000 het applikantweereens aansoek gedoen vir’ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie en vir seinverspreidingslisensies vir die tydperk 30 April 2000 tot 29 April 2001. In die aansoek is gevra vir’ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie vir Pretoria en omgewing op 104-2 MHz – frekwensie en’nseinverspreidingslisensienie alleen vir Kleinfontein maar ook vir twaalf addisionele seinverspreidingstasies. Besonderhede van die aansoek is gepubliseer in die staatskoerant van 13 Maart 2000 en geen besware teen die aansoek of voorleggings deur belanghebbende partye is voorgelnie. Geen lisensie vir die betrokkeperiode is toegestaan nie maar’nreeks lisensies vir korter periodes is uitgereik, die laaste waarvan was “until such time as the authority has made a decision on its application or by 28 February 2001 whichever occurs first”.Op 1 Julie 2000 het Okosa die voormalige Onafhanklike Uitsaai – Owerheid vervang en op 15 September en 2 Oktober 2000 verhore gehou ten aansien van die applikant se aansoek om’nlisensie. Hangende die uitslag van die aansoek is applikant toegelaat om met uitsending voort te gaan. Op 28 Februarie 2001 het Okosa applikant in kennis gestel dat sy aansoeke om die betrokke lisensies afgekeur is en is hy versoek om sy dienste te beindig binne 30 dae nadat die redes vir afwysing ontvang is. Die redes is op 10 Julie 2001 verskaf.Die applikant het op 10 Augustus 2001’naansoek geliasseerwaarin versoek is dat Okosa se weiering van die bogemelde lisensies hersien en tersyde gestel word. Terselfdertyd hetapplikant ook aansoek gedoen om tussentydse regshulp ingevolge waarvan hy toegelaat sou word, hangende die hersieningsaansoek, om voort te gaan om uit te saai. Die hersieningsaansoek is gedurende die einde van Januarie 2003 deur BOSIELO R aangehoor en op 21 Februarie 2003 het hy die aansoek afgewys. Tydens’ndaaropvolgende aansoek het BOSIELO R verlof om te appelleer na die Hoogste Hof van Appl toegestaan maar slegs op beperkte gronde. Applikant het’naansoek aan die Hoogste Hof van Appl gerig om te appelleer teen die geheel van BOSIELO R se uitspraak. Die aansoek is toegestaan en die appl is op 16 Augustus 2004 aangehoor.In dietussentyd egter, het Okosa op 7 Mei 2003 applikant meegedeel datvan hom verwag word om uitsending te staak omdat die uitsending sonder’nlisensie geskied het en in stryd met die bepalings van die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153van 1993. Die applikant het toe op 4 Junie 2003’naansoek aan hierdie hof gerig waarin verlof gevra is om met uitsending voort te gaan sonder die nodige lisensie hangende die afhandeling van die appl na die H.H.A en moontlik na die Konstitusionele Hof. Op 31 Mei en 1 Junie 2004 het die aansoek voor DE VOS R gedien en op 17 Junie 2004 is uitspraak in die aansoek gelewer waarin die applikant se tussentydse regshulp met koste afgewys is. Onder andere het DE VOS R bevind dat die tydperk

vir'ntussentydse lisensie waarom applikant aanvanklik aansoek gedoen het, alreedsverstryk het.Applikant het daarna'nverdere aansoek aan hierdie hof gerig waarin soortgelyke regshulpaangevra is as wat voor DE VOS R gevra is. Op 30 Junie 2004 het PRELLER R'nbevel uitgereik in terme waarvan Okosa gelas is om die applikant toe te laat om met uitsendings voort te gaan hangende die finale beslissing, insluitende enige moontlike applle,van applikant se aansoek om hersiening van Okosa se beslissing om'ngemeenskapsuitsaailisensie te weier.Soos hierbo vermeld is applikant seappl teen BOSIELO R se uitspraak op 16 Augustus 2004 aangehoor. Op 2 September 2004 het die H.H.A die appl afgewys ingevolge die bepalings van artikel 21A(1) van die Hooggeregshofwet 59 van 1959 en is die uitspraak tans gerapporteer in die saak vanRadio Pretoria vChairman, Independent Communications Authority of South Africa and Another2005 1 SA 47(SCA)Applikant het op 27 September 2004'naansoek aan die Konstitusionele Hof gerig vir verlof om te appelleer teen voormelde uitspraak van die H.H.A maar die Konstitusionele Hof het ook hierdie aansoek van die applikant afgewys nieteenstaande die feit dat daardie hof van mening was dat die aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het.Sover die voorafgaande geskiedenis tot hierdie aansoek. Ten einde oorweging te gee aan die regshulp wat applikant aanvra, moet gelet word op die redes wat Okosa verskaf het vir die weiering van die betrokke lisensies. In die verband het Okosa, volgens die redes verskaf, gesteun op vier gronde waarop die aansoek geweier is en uitdruklik vermeld dat elkeen van die gronde afsonderlik oorweeg is en daar gevolglik nie op diekumulatiewe effek van al die gronde tot'nbeslissing gekom is nie. Gevolglik, wil dit my voorkom, of applikant moet aantoon dat op elkeen van die gronde, afsonderlik oorweeg,hy geregtig is om die beslissing dat die lisensie geweier word,te hersien.Die vier gronde waarop Okosadie applikant se aansoekom'nlisensie geweier het, is die volgende:Ingevolge artikel 32(4) van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 moet'nlisensiehouer bestuur en beheer word deur'nraad wat demokraties verkies is uitlede van die betrokke gemeenskap in die gelisensieerdegeografiese gebied. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.In die tweedeplek beweer Okosa as rede vir sy weiering om'nlisensie aan applikant toe te staan dat by oorweging van'naansoek om'ngemeenskapsuitsaailisensie in ag geneemmoet word die mate waartoe applikant stappe geneem het om te verseker dat die persone in die beleidmakende strukture verteenwoordigend is van die gemeenskap wat bedien word.In die verband het applikant gefaal om aan die vereiste te voldoen.Artikel 2(g) van die Onafhanklike Uitsaaiwet no. 153 van 1993 vereis van die onafhanklike uitsaaiowerheid om gelyke geleenthedein indiensneming praktyke by allelisensiehouers aan te moedig. Uit hoofde van hierdie verpligting vereis Okosa dat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede moet daarstel en te alle tye moet verseker dat die samestelling van hul bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografievan die gemeenskap verteenwoordig. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.Die vierde rede wat Okosa verskaf vir die weiering van applikant se aansoek om die betrokke lisensies is dat applikant nie aangetoon het dat daar'nbehoefte bestaan vir die betrokke diens nie insoverre die bestaande diens, en in besonder die diens van R.S.G,voldoen aan die bestaande behoeftes.Onskynlik is die vereiste vir'nbehoefte gebaseer op die bepalings van artikel 46(1)(b) gelees met artikel 47(2) van die Onafhanklike Uitsaaiowerheid Wet 153 van 1993.Dit is gerieflik om hierdie vierde rede wat Okosa verskaf het eerste in onskou te neem. By oorweging van die redes deur Okosa verskafis dit toepaslik om in gedagte te hou die maatstafwat

toegepas moet word ten einde te bepaal of'nadministratiewe handeling hersienbaar is. In die verband bepaal artikel 33(1) van die Grondwet van die Republiek van SuidAfrika, Wet no. 108 van 1996, dat elkeen die reg het tot'nadministratiewe handeling wat regmatig, redelik en prosedureel billik is, terwyl artikel 33(3) vereis dat nasionale wetgewing die reg moet erken. Die wetgewer het dan ook die Wet op Bevordering van Administratiewe Geregtigheid no. 3 van 2000 op die wetboek geplaas waarin artikel 6(2) die bevoegdheid verleenom in gepaste gevalle administratiewe handelinge geregtelik te hersien. [Sien:Trinity Broadcasting (Ciskei) v Independent Communications Authority of South Africa2004 3 SA 346(SCA).]HOWIE P laat homself in die verband as volg uit in die saak te 353 (para. 20):"In requiringreasonable administrative action, the Constitution does not, in my view, intend that such action must, in review proceedings, be tested against the reasonableness of the merits of the action in the same way as in an appeal. In other words, it is not required that the action must be substantively reasonable, in that sense, in order to withstand review. Apart from that being too high a threshold, it would mean that all administrative action would be liable to correction on review if objectively assessed as substantively unreasonable: cfBel Parto School Governing Body and Others v Premier, Western Cape, and Another[2002] ZACC 2;2002 3 SA 265(CC) 282-3 para.[46].... As made clear inBel Parto, the review threshold is rationality....Again, the test is an objective one, it being immaterial if the functionary acted in the belief, in good faith, that the action was rational. ... Rationality is, as has been shown above, one of the criteria now laid down in section 6(2)(f)(ii) of the Promotion ofAdministrativeJustice Act. Reasonableness can, of course, be a relevant factor, but only where the question is whether the action is so unreasonablethat no reasonable person would have resorted to it.[See section 6(2)(h).]"Die geleerde regter gaan in par. [21] te 354H voort en verklaar:"In the application of that test, the reviewing Court will ask: is there a rational objective basis justifying the connection made by the administrative decision maker between the material made available and the conclusion arrived at? ..."By'ntoepassing van die beginsel in die onderhawige saak moet die vraag dus gestel wordof daar'nrasionele objektiewe basis bestaan wat die verbintenis gemaak deur Okosa tussen die feite tot sy beskikkingen die gevolgtrekking waartoe gekom is, regverdig.Wat was die feite tot Okosa se beskikking? Dit blyk dat Okosa oorweging gee aan die toestaan van'nuitsaailisensie aan'napplikant wat, om die minste te s, konserwatiewe luisteraars bedien. Luisteraars wat dit verkies, en daarop aandring dat hul taal in'nsuiwer vorm gebesig word, datGodsdienstige programme en kerkuitsendingsaangebied word ooreenkomstig Calvinistiese beginsels soos uitgeoefen in die tradisionele Afrikaanse kerke, dat konserwatiewe musiekin die vorm van klassieke, ligklassieke en ligte Afrikaanse musiek, veral op Sondae en Godsdienstige vakansiedae uitgesaai word. Verderopenbaar die feite dat van RSG se aanbieders wat uitsaai en korrespondente wat bydraes en kommentaar lewer swak geradbraakte Afrikaans besig. Dit blyk ook dat volksvreemde Godsdienstige ideologieoor RSG verkondig word en dat eredienste dikwels uitnuwerwetsesektariese kerkeaangebied word. Hierbenewens is daar'ngroeiende verset, soos geopenbaar in die dagen naweekpers se briewekolomme, waarin in opstand gekom word deur Afrikaanssprekendes teen die inhoudvansommige van die programme aangebied deur RSG en meer in besonder teen die wyse van aanbieding deur programaanbieders, nuuslesers en korrespondente.In die lig van hierdie feite kom Okosa tot die gevolgtrekking dat dit nie oortuig is dat daar voldoende rede bestaan vir applikant se diens nie

met inagneming van diebestaande dienste van veral RSG.Okosa komook totdie gevolgtrekking dat applikant bitter min formaat en taalverskeidenheidtot die uitsaaiarea sal bydra en dat dit nie oortuig is dat applikant voldoende aangetoon het dat RSG deur sy diens’nsubstansile aantal Afrikaners of BoereAfrikaners vervreem het nie.Hoe Okosa’nverbintenis kan maak tussen hierdie feite en die gevolgtrekking waartoe gekom is, is vir my onverklaarbaar. Daar is na my mening geen rasionele objektiewe basis waaropso’ngevolgtrekking ooit gemaak kan word nie. Dievereiste van rasionaliteit vereis tog immers dat daar in ooreenstemming met rede en ten volle uitrekenbaar opgetree word. Hierdie gevolgtrekking waartoe Okosa gekom het dat daar nie voldoende rede bestaan vir die diens wat applikant wil aanbied is, na my mening, geheel en al irrasioneel.Die feite toon immers onteenseglik aan dat daar’naansienlike groep luisteraars bestaan, inagnemende hul kulturele agtergrond, hulouderdomen hul regmatige voorkeure, wat verkies en, myns insiens, geregtig is om te vereis dat daar aan hul voorkeureoor’nradiostasie gehoor gegee word en dat dieinvloedevan ander radiostasiesnie teen hul sinin hul kele afgedruk word nie.Op grond van hierdie omstandighede en vir direde soos hierbo uiteengesit dat applikantversuim het om aan te toon dat daar’nbehoefte bestaan vir die betrokke diens, is ek oortuig dat die weiering deur Okosa om’nuitsaailisensie aan applikant op daardie rede toe te staan, hersien en ter syde gestel moet word.Soos voorheen vermeld moet elke rede vir Okosa se weiering van die betrokke lisensie egter afsonderlik oorweeg word. In die lig van die argument deur applikant aan my voorgedra is dit egter gerieflik om die ander drie redes wat Okosa vir sy weiering van die lisensie voorgehou het, gesamentlik te oorweeg. Dit is naamlik applikant se saak dat enige beperking wat deur Okosa opgelword onderhewig is aan die bepalings van artikel 36 van dieGrondwet. Applikant aanvaar, so lui adv. Oosthuizen namens die applikant se argument, dat applikant nie oor’nonbelemmerde fundamentele reg beskik om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet nie en besef dat sy fundamentele reg om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet onderhewig is aan beperkings wat deur Okosa opgelkan word ingevolge artikel 192 van die Grondwet en die bepalings van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999, die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153 van 1993 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van Suid-Afrika no. 13van2000.Die beperkings wat opgelword en sodanige voorwaardes kan in twee kategorieverdeel word.Indie eerste instansie is daar daardie voorwaardes waaraan voldoen moet word in terme van artikel 47 van Wet 153 van 1993 en ten tweede is daar die lisensievoorwaardes wat’nlisensiehouer opgelkan word ingevolge die bepalings van artikels4 en 32 van Wet no. 4 van 1999. Omdat’npersoon of instansie wat van voorneme is om’nuitsaaidiens te lewer verplig is om’nlisensie te bekom in terme van artikel 4(1) van die Uitsaaiwet 4 van 1999, so is geargumenteer, was die applikant geregtig om aansoek te doen vir so’nlisensie as die meganisme waarmee hy sy fundamentele reg in terme van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwetkon uitoefen. Okosa kan daardie lisensie net weier indien dit redelik en regverdigbaar was in terme van artikel 36 van die Grondwet op grond van die feit dat die applikant nie voldoen aan die voorwaardes waarna verwys word in artikel 47 van die Wet op Onafhanklike Owerheid no. 153van 1993 nie. Steeds volgens die argument is voorwaardes waarna verwys word in artikel 4 en 32 van die Uitsaaiwet 4 van 1999 duidelik lisensievoorwaardes wat opgelword nadat’nlisensie aan’napplikant uitgereik is en het nie op die weiering of toestaan van’nlisensie betrekking nie. Volgens mnr. Oosthuizen het respondent se

weergawe dat artikel 32(3) van die Uitsaaiwet 4 van 1999’nsogenaamde “statutory requirement” het, wat neerkom op’nvoorvereiste vir die uitreiking van’nlisensie geen meriete nie omdat dit eerstens die bepalings van artikel 36van die Grondwet, en meer in besonder subartikels (c), (d) en (e) van die betrokke artikel buite rekening laat. Indien die wetgewer wel artikel 32(3) as’nvoorvereiste vir die uitreiking van’nlisensie beoog het, dan sou artikel 47 van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993 deur die Uitsaaiwet no.4 van 1999 gewysig gewees het. Dit het inderdaad nie gebeur nie. Die weiering van’nradiolisensie in terme van artikel 192 van die Grondwet en die drie tersaaklike wette waarna ek alreeds hierbo na verwys het is duidelik’nkonstitusionele aangeleentheid omdat dit betrekking het op die beperking van die fundamentele reg waarna in artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet verwys word, aldus mnr. Oosthuizen.Soos uit voorgaande blyk is die ander drie redes waarom Okosa die nodige lisensies aan applikant geweier het toe te skryf aan’nnievoldoeningdeur applikant van die betrokke drie statutre bepalings. Applikant, in wese, se saak is daarop gebaseer dat die beweerde nie voldoening aan die betrokke statutre vereistes strydig sou wees met applikant se fundamentele regte ingevolge die Grondwet.Soos hierin voorheen vermeld het die Konstitusionele Hof, toe dit appellant se aansoek om verlof om te appelleer teen die H.H.A se uitspraak, waarin BOSIELO R se uitspraak gehandhaaf is, afgewys het, daarop gewys dat applikant se gemelde aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het. Van die geskille aldus geopper is, myns insiens, ook nie sonder meriete nie alhoewel dit my tog wil voorkom, na ernstige oorweging of die meriete waarop appellant se aansoek steun, teen ernstige probleme te staan kom.Mnr. Unterhalter, namens die respondente, het tereg, myns insiens, aangevoer dat die argument namens applikant dat Okosa se besluit om nie die nodige lisensies aan applikant toe te staan nie’nskending is van applikant se regte onder artikel 16 van die Grondwet, sonder enige meriete is. In die verband is daarop gewys dat Okosa se besluit geneem is uit hoofde van bevoegdhede aan Okosa verleen deur die Uitsaaiwet 4 van 1999 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van SuidAfrika no. 13 van 2000, welke wette saamgelees moet word met die bepalings van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993. Ingevolge die bepalings van hierdie wette het Okosa besluit om nie die nodige lisensie aan applikante toe te staan nie. Die applikant se saak is egter nie, en word die bewerings ook nie gemaak nie dat hierdie bepalings of die bevoegdhede wat ingevolge daarvan aan Okosa verleen word applikant se reg tot vryheid van spraak aantas nie. Gevolglik, meen ek, kan applikant nouliks in die omstandighede aanvoer dat die besluite wat Okosa gemaak het in die uitvoering van hierdie besluite op sy konstitusionele reg inbreuk gemaak het nie. Inteendeel, blyk dit, dat die betrokke statutre bepalings uiting gee aan die beskerming van enige persoon of instansie se reg tot vryheid van uitdrukking,’nreg wat in besonder deur die bepalings van artikel 192 van die Grondwet, beskerm en omskryf word.Hierbenewens, myns insiens, verleen’nreg van vryheid tot uitdrukking nie aan elke persoon of instansie’nreg om uit te saai nie. Okosa word deur statuut gemagtig om ingevolge’nlisensieprosedure in die uitvoering van sy diskresie’nlisensie onder sekere omstandighede toe te staan.[Sien in die verband dietotnog toe ongerapporteerdeuitspraak in die saak vanKingdom Radio (Pty) Ltd v The Chairperson –IndependentBroadcasting Authority and Anothersaak no. 99/26474 (WLD) gedateer 19 Desember 2000, par. 81-85; sien ook:RedLion Broadcasting Cov FCC[1969] USSC 141;395 U.S. 367(1969) par. 11A en 111A; enRegina (Pro Life

Alliance) v British Broadcasting Corporation[2003] UKHL 23;[2004] 1 AC 185te par. 8, 55-61, 86 en 126.]In die verband steun applikant op die uitspraak in dieZimbabwiesesaak vanRetrofit (Pvt) Ltd v Posts and Telecommunications Corporation (Attorney-General of Zimbabwe Intervening)1996 1 SA 847(ZSC). Die feite in daardie saak is, myns insiens, duidelik onderskeibaar van die onderhawige feite. Daardie saak het gehandel oor die grondwetlikheid van'nstaatsbeheerde mobiele sellulre telefoondiens, en geen ander instansie as die staat was bevoeg om so'nbesondere diens teverrignie. Indie onderhawige geval is dit duidelik 'nonafhanklike owerheid wat met die magte beklee is en is, myns insiens, onderskeibare beginsels van toepassing. Ek meen gevolglik nie dat die uitspraak indieRetrofit– saak applikant se huidige saak ondersteun nie.Soos ook reeds hierbo vermeld is dit onskynlik ook applikant se saak in die huidige geskil dat Okosa versuim het om, ingevolge die bepalings van artikel 36 van die Grondwet, regverdiging aan te toon vir die beweerde skending van applikant se grondwetlike regte. Na my mening is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet irrelevant en nie toepaslik op die besonderhedevan die huidige geskil tussen die partye nie. Artikel 36 handel, myns insien, slegs met die grondwetlikheid vanstatute en nie met die wyse waaropstatutre magte uitgeoefen word nie. [Sien:Premier Mpumalanga and Another v Executive Committee, Association of State-Aided Schools, Eastern-Transvaal1999 2 SA 91(CC) par. 42.] Aangesien die applikant in die onderhawige saak slegs die wyse waarop Okosa se diskresionrestatutre magte uitgeoefen is, aanval en nie die grondwetlikheid van daardie magte nie, moet applikant se aanval in hierdie litigasie slegs gesienen beoordeel word as'ngewone administratiewe hersiening op gewone hersieningsgronde en is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet nie ter sake nie. [Sien:Radio Pretoriav Chairman of the Independent Communications Authority of South Africa and Another[2004] ZACC 24;2005 (3) BCLR 231(CC) par. 20 te 239A-B.]Mnr. Oosthuizen het tydens sy argument ook aansienlike steun probeer vind vir applikant se standpunt in die uitspraak in die saak vanIslamic Unity Convention v Independant Broadcasting Authority[2002] ZACC 3;2002 4 SA 294(CC) para. 37 en 45. Ek meen egter die gepoogde steun is misplaasinsoverre die feite in daardie saak ook duidelik onderskeibaar is van die feite in die onderhawige saak. In dieIslamic– saak was daar naamlik'ndirekte aanval op die grondwetlikheid van ondergeskikte wetgewing in die vorm van'nUitsaaidiens se optredehandleiding. Indaardie saak, onder daardie omstandighede, was die bepalings van artikels 16 en 36 van die Grondwet relevant omdat daar'naanval was op die grondwetlikheid van “a law of general application”. Opmerklik is dat daar in die onderhawige geskil nie so'naanval deur die applikant is nie; inteendeel ldie onderskeiding tussen dieIslamicsaak en die onderhawigesaak daarin dat dieIslamic– saak erken dat artikel 192 van die Grondwet vereis dat die uitsaaiwese deur statutre bepalings gereguleerword tot so'nmate dat dit in die openbare belang is dat sodanige regulering redelike beperkings ooreenkomstig die Grondwet op dieregvan vryheid van uitdrukking plaas.Daar is nog'nverdere aspek in mnr. Oosthuizen se betoog wat aandag verg. Dit is naamlik die argument dat artikel 32 van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 slegs lisensievoorwaardes vermeld wat toegepas moet word nadat'nlisensie toegestaan is terwyl artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet no. 153 van 1993 voorwaardes vermeld vir die toestaan van'nlisensie. Die betrokke wetgewing aanvaar nie die beweerde onderskeid nie. Artikel 32 van die Uitsaaiwet ken'ndiskresie aan Okosa toe om'nlisensie toe te staan en vermeld spesifiek aangeleenthede wat in aanmerking geneem moet word by die uitoefening van sodanige diskresie.

Hierdie verpligting is dan ook opmerklik uitdruklik van aard. Hierdie aangeleenthede is, myns insien, statutre vereistes om’nlisensie te bekom en is in netso’nmate kwalifiserende vereistes as wat die vereistes vermeld in artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet is. Verder meer, al word die gemelde artikel 32 ookal hoe genterpreteer, kan die artikel, myns insiens, nooit redelikerwys so uitgelword dat enige magtiging wat aan’nuitsaaier verleen mag word, ingevolge waarvan die persoon of instansie op grond van die verleende magtiging onmiddellik in verbreking sal wees van die lisensievoorwaardes of die statutre vereistes vir die verkryging van die lisensie, verorden word nie. Ek meen daar is gevolglik geen meriete in hierdie argument nie.Tydens argument van die aansoek op 2 Augustus 2005 het ek aan adv. Oosthuizen gestel dat wat ookal die regsposisie mag wees, die applikant nie op al die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit geregtig kan wees nie. Na ernstige besinning het mnr. Oosthuizen toegegee, tereg myns insien, dat applikant nie al die aangevraagde regshulp kan verkry nie en het hy onderneem om mettertyd gewysigde regshulp wat aangevra word, op skrif uiteen te sit.’nGewysigdekonsep – bevel is toe inderdaad op 11 Augustus 2005 aan my voorgel. Ek het onder die omstandighede dit goedgedink om die nuwe aangevraagde regshulp aan respondente voor te lvir enige kommentaar. Die kommentaar is op 15 September 2005 aan my verskaf en het ek toe weereens aan adv. Oosthuizen die geleentheid gegee om op enige aangeleentheid daarin vervat, repliek te lewer. Tot op datumhet ekgeen verdere argument van mnr. Oosthuizen ontvang nie en aanvaar ek nou dat hy nie verdere betoog aan my wil voorlnie. In die lig van die uiteensetting wat ek hierbo gegee het meen ek in iedergeval dat applikant nie op enige regshulp geregtig is nie en is ek gevolglik nie van voorneme om hierin die gewysigde aangevraagde regshulp in besonderhede te oorweeg nie. Ek meen dit is slegs nodig om na die volgende aspekte te verwys. Soos mnr. Unterhalter in sy aanvullende betoog uitwys is dit aanvaarde reg dat die hof wat die hersieningsbevoegdheid uitoefen en besluit om die gewraakte beslissing ter syde te stel, nie sy eie beslissing op die meriete van die aansoek sal maak nie maar die aangeleentheid na tersydestelling sal terug verwys vir heroorweging. Slegs in uitsonderlike gevalle waar’nbeslissing ter syde gestel is, soos op gronde van vooroordeel of erge onbevoegdheid aan die kant van die oorspronklike besluitnemer, sal die hersieningshof sy eie diskresie uitoefen om die aangevraagde bevel te verleen. [Sien:ErfOne Six Seven Orchards CC v Greater Johannesburg Metropolitan Council Johannesburg Administration and Another1999 1 SA 104(SCA) 109FG;Commissioner Competition Commission v General Council of the Bar of South Africa and Others2002 6 SA 606(SCA) para.15.] In dieonderhawige geval is ek nie oortuig dat daar enige, laat nog voldoende, gronde aangetoon is waarom hierdie hof sy eie diskresie sal uitoefen nie.Hierbenewens moet in gedagte gehou word in die onderhawige geval dat Okosa’ngespesialiseerde en onafhanklikeinstelling is wat besondere kennis het en ontsag verdien en sou enige hof huiwerig wees om die funksies van Okosa oor te neem. [Sien:Bato StarFishing (Pty) Ltd v Minister of Environmental Affairs and Others[2004] ZACC 15;20044 SA 490(CC) para. 46-48.] Met die gespesialiseerde kennis wat in die onderhawige geval vereis word, sou dit feitelik onmoontlik wees virhierdie hof om sy diskresie uit te oefen in die toestaan van lisensies wat deur Okosa uitgereik moet word. Selfs al sou die applikant my oortuig dat dit geregtig is op regshulp meen ek nie hierdie is’ngeval waar ek my eie diskresie moet uitoefen by die toestaan van die gewysigde aangevraagde regshulp nie.Daar is’nlaaste aspek waaraan ek, nie sonder huiwering nie, aanmoet

aandag gee. Ek het reeds tydens argument aan mnr. Oosthuizen te kenne gegee dat ek van mening was, na sorgvuldige oorweging van die meriete van applikant se aansoek, dat hierdie'nverdienstelike geval daarstel waar die partye, deur toegewing aan beide kante, die geskille kan byltot voordeel van almal. Ek huldig steeds hierdie mening en is oortuig dat so'noptrede nie alleen Okosa se bevoegdheid en doelgerigtheid om die uitsaaiaktiwiteite in Suid-Afrika in publieke belang te behartig, sal bevestig nie maarook sal bydra om applikant se strewe en doel om BoereAfrikaner belange in die uitsaaiwese te handhaaf,uitte bou. Vir redes wat hier nie ter sake is nie het my versoek op dowe ore geval. Ek het reeds tydens my uitspraak hierbo daarop gewys dat ek oortuig is dat'nradiodiens soos deur applikant in'nbepaalde area aangebied die nodige bestaansreg het, en my redes daarvoor verstrek. Netso duidelik blyk dit, egter, dat Okosa geregtig en verplig is om daarop aan te dring dat applikant statutre vereistes van die land sal moet nakom alvorens ditinoorweging sal kom vir die ontvang van lisensies. Volgens applikant verteenwoordig dit en sien dit om na die behoeftes van die BoereAfrikaner. As sodanig, aanvaar ek, is applikant wel deeglik daarvan bewus dat vanlandsonderdaneverwag word om, of hulle nou daarvan hou of nie, hulle aan die wette van die land te onderwerp. In die verband word, in die onderhawige geskil, van landsburgers verwag om as'nlisensiehouer deur'ndemokratiesverkose raad beheer en bestuur te word, om stappe te neem om te verseker dat die persone in beleidmakende strukture verteenwoordigend van die gemeenskap wat bedien word is, en om gelyke geleenthede in indiensnemingpraktykeby alle lisensiehouers aan te moedig sodat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede daarstel en verseker dat die samestelling van die bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografie van die gemeenskap wat bedien word, verteenwoordig,. Deur hulle aan hierdie wette van die land te onderwerp deur die aanpassings wat ek vermeld het, te maak,kan applikant'nbeduidende bydrae lewer tot die uitsaaiwese in hierdie land. Tot tyd en wyl dit gedoen is, meen ek, kan applikant nie met reg aanspraak maak op sommige van die regshulp waarom aansoek gedoen word nie. Uit hoofde van die omstandighede wat ek reeds hierin uiteengesit het is ek nie van voorneme om enige bevel soos in die hoofbede van bede 3 van applikant se ongewysigde bede 3 te maak nie en geld die bevel van PRELLER R gemaak op 30 Junie 2004, dus ongekwalifiseerd.Benewens soos in die vorige paragraaf uiteengesit word die applikant se aansoek met koste afgewys, welke koste sal insluit die koste verbonde aan die emplojering van twee advokate.J M C SMITREGTER VAN DIE HOOGGEREGSHOF29884/2004DATUM VAN VERHOOR:02/06/2005NAMENS DIE APPLIKANT:ADV P OOSTHUIZENIN OPDRAG VAN:

M VAN DER BERG, PRETORIANAMENS DIE RESPONDENTE:ADVD N UNTERHALTER SC & T MOTAUIN OPDRAG VAN:MNREBOWMAN &GILFILLAN, JOHANNESBURGDATUM VAN UITSPRAAK:07/11/2005

/SG

I

N DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID AFRIKA

(TRANSVAALSE PROVINSIALE AFDELING)

DATUM:07/11/2005SAAK NO:29884/2004

DATUM:

07/11/2005

SAAK NO:

29884/2004

ONRAPORTEERBAAR

In die saak tussen:

RADIO PRETORIA

APPLIKANT

(GEREGISTREER OOREENKOMSTIG ARTIKEL 21VAN DIE MAATSKAPPYWET VAN SUID-AFRIKAVAN 1973 SOOS GEWYSIG)EnDIE VOORSITTER V

A

N DIE ONAFHANKLIKEKOMMUNIKASIE-OWERHEID VANSUID-AFRIKA

1STE RESPONDENTDIE ONAFHANKLIKE KOMMUNIKASIE-OWERHEID VAN SUID-AFRIKA

2DE RESPONDENT

010009000003bb00000006001c00000000000400000003010800050000000b0200000000050000000c022300c006040000002e0118001c000000fb021000070000000000bc02000000000102022253797374656d0000c0060000c09c0000d43a120026e28239304b17000c020000040000002d0100000400000020101001c000000fb02ceff0000000000009001000000000440001254696d6573204e657720526f6d616e0000000000000000000000000000000000040000002d010100050000000902000000020d000000320a2d0000000100040000000000c006220020a91600030000001e0007000000fc020000ff00ff000000040000002d01020008000000fa0205000000000ffffff00040000002d0103000e00000024030500ffffffffff2100c1062100c106ffffffffff08000000fa0200000000000000000000040000002d01040007000000fc020000ffffff000000040000002d010500040000002701ffff040000002d010000030000000000

UITSPRAAK

SMIT, R

Die applikant, ’n vereniging sonder winsbejag genkorporeer ingevolge die bepalings van artikel 21 van die Maatskappyewet no. 61 van 1973 tree op as’ngemeenskapsuitsaaier met die doelom die behoeftes van die “BoereAfrikaner” – gemeenskap te dien.Die eerste respondent is die voorsitter van die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika. Die tweede respondent is die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika (Okosa) wat statutr gemagtig is om die uitsaaiaktiwiteite in SuidAfrika in publieke belang te beheer. Uit hoofde van hierdie magtiging is Okosa geregtig om uitsaailisensies en lisensies vir uitsaaiseinverspreiding uit te reik.In die huidige aansoek versoek applikant die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit

tot die effek dat Okosa se weiering om aan applikant'nvier jaar gemeenskapsuitsaailisensie toe te staan,hersien en ter syde gestel word.Ter aanvang is dit nodig dat ek'nuiteensetting gee van die gebeure wat die huidige aansoek voorafgegaan het. Die applikant was in 1993 gestig en het destyds'ntydelike uitsaailisensie ontvang totdat applikant in 1995vir die eerste maal'njaarlikse tydelike gemeenskapsuitsaai – en seinverspreidingslisensie van die destydse Onafhanklike Uitsaai – Owerheid ontvang het. Die applikant het na jaarlikse heraansoekegedurende die jare 1996, 1997 en 1998 ook soortgelyke tydelike permitte ontvang. Ten aansien van die tydperk 30 April 1999 tot 29 April 2000 is'ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie aan applikant toegestaan deur die gemelde owerheid slegs vir die 104-2 MHz – frekwensie en is'nseinverspreidingslisensie aan applikant toegestaan slegs ten opsigte van die uitsaaistasie te Kleinfontein.Op 10 Februarie 2000 het die applikantweereens aansoek gedoen vir'ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie en vir seinverspreidingslisensies vir die tydperk 30 April 2000 tot 29 April 2001. In die aansoek is gevra vir'ntydelike gemeenskapsuitsaailisensie vir Pretoria en omgewing op 104-2 MHz – frekwensie en'nseinverspreidingslisensienie alleen vir Kleinfontein maar ook vir twaalf addisionele seinverspreidingstasies. Besonderhede van die aansoek is gepubliseer in die staatskoerant van 13 Maart 2000 en geen besware teen die aansoek of voorleggings deur belanghebbende partye is voorgelnie. Geen lisensie vir die betrokkeperiode is toegestaan nie maar'nreeks lisensies vir korter periodes is uitgereik, die laaste waarvan was "until such time as the authority has made a decision on its application or by 28 February 2001 whichever occurs first".Op 1 Julie 2000 het Okosa die voormalige Onafhanklike Uitsaai – Owerheid vervang en op 15 September en 2 Oktober 2000 verhore gehou ten aansien van die applikant se aansoek om'nlisensie. Hangende die uitslag van die aansoek is applikant toegelaat om met uitsending voort te gaan. Op 28 Februarie 2001 het Okosa applikant in kennis gestel dat sy aansoeke om die betrokke lisensies afgekeur is en is hy versoek om sy dienste te beindig binne 30 dae nadat die redes vir afwysing ontvang is. Die redes is op 10 Julie 2001 verskaf.Die applikant het op 10 Augustus 2001'naansoek geliasseerwaarin versoek is dat Okosa se weiering van die bogemelde lisensies hersien en tersyde gestel word. Terselfdertyd hetapplikant ook aansoek gedoen om tussentydse regshulp ingevolge waarvan hy toegelaat sou word, hangende die hersieningsaansoek, om voort te gaan om uit te saai. Die hersieningsaansoek is gedurende die einde van Januarie 2003 deur BOSIELO R aangehoor en op 21 Februarie 2003 het hy die aansoek afgewys. Tydens'ndaaropvolgende aansoek het BOSIELO R verlof om te appelleer na die Hoogste Hof van Appl toegestaan maar slegs op beperkte gronde. Applikant het'naansoek aan die Hoogste Hof van Appl gerig om te appelleer teen die geheel van BOSIELO R se uitspraak. Die aansoek is toegestaan en die appl is op 16 Augustus 2004 aangehoor.In dietussentyd egter, het Okosa op 7 Mei 2003 applikant meegedeel datvan hom verwag word om uitsending te staak omdat die uitsending sonder'nlisensie geskied het en in stryd met die bepalings van die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153van 1993. Die applikant het toe op 4 Junie 2003'naansoek aan hierdie hof gerig waarin verlof gevra is om met uitsending voort te gaan sonder die nodige lisensie hangende die afhandeling van die appl na die H.H.A en moontlik na die Konstitusionele Hof. Op 31 Mei en 1 Junie 2004 het die aansoek voor DE VOS R gedien en op 17 Junie 2004 is uitspraak in die aansoek gelewer waarin die applikant se tussentydse regshulp met koste afgewys is. Onder andere het DE VOS R bevind dat die tydperk vir'ntussentydse lisensie waarom applikant aanvanklik aansoek gedoen het, alreedsverstryk

het.Applikant het daarna’nverdere aansoek aan hierdie hof gerig waarin soortgelyke regshulpaangevra is as wat voor DE VOS R gevra is. Op 30 Junie 2004 het PRELLER R’nbevel uitgereik in terme waarvan Okosa gelas is om die applikant toe te laat om met uitsendings voort te gaan hangende die finale beslissing, insluitende enige moontlike applle,van applikant se aansoek om hersiening van Okosa se beslissing om’ngemeenskapsuitsaailisensie te weier.Soos hierbo vermeld is applikant seappl teen BOSIELO R se uitspraak op 16 Augustus 2004 aangehoor. Op 2 September 2004 het die H.H.A die appl afgewys ingevolge die bepalings van artikel 21A(1) van die Hooggeregshofwet 59 van 1959 en is die uitspraak tans gerapporteer in die saak vanRadio Pretoria vChairman, Independent Communications Authority of South Africa and Another2005 1 SA 47(SCA)Applikant het op 27 September 2004’naansoek aan die Konstitusionele Hof gerig vir verlof om te appelleer teen voormelde uitspraak van die H.H.A maar die Konstitusionele Hof het ook hierdie aansoek van die applikant afgewys nieteenstaande die feit dat daardie hof van mening was dat die aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het.Sover die voorafgaande geskiedenis tot hierdie aansoek. Ten einde oorweging te gee aan die regshulp wat applikant aanvra, moet gelet word op die redes wat Okosa verskaf het vir die weiering van die betrokke lisensies. In die verband het Okosa, volgens die redes verskaf, gesteun op vier gronde waarop die aansoek geweier is en uitdruklik vermeld dat elkeen van die gronde afsonderlik oorweeg is en daar gevolglik nie op diekumulatiewe effek van al die gronde tot’nbeslissing gekom is nie. Gevolglik, wil dit my voorkom, of applikant moet aantoon dat op elkeen van die gronde, afsonderlik oorweeg,hy geregtig is om die beslissing dat die lisensie geweier word,te hersien.Die vier gronde waarop Okosadie applikant se aansoekom’nlisensie geweier het, is die volgende:Ingevolge artikel 32(4) van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 moet’nlisensiehouer bestuur en beheer word deur’nraad wat demokraties verkies is uitlede van die betrokke gemeenskap in die gelisensieerdegeografiese gebied. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.In die tweedeplek beweer Okosa as rede vir sy weiering om’nlisensie aan applikant toe te staan dat by oorweging van’naansoek om’ngemeenskapsuitsaailisensie in ag geneemmoet word die mate waartoe applikant stappe geneem het om te verseker dat die persone in die beleidmakende strukture verteenwoordigend is van die gemeenskap wat bedien word.In die verband het applikant gefaal om aan die vereiste te voldoen.Artikel 2(g) van die Onafhanklike Uitsaaiwet no. 153 van 1993 vereis van die onafhanklike uitsaaiowerheid om gelyke geleenthedein indiensneming praktyke by allelisensiehouers aan te moedig. Uit hoofde van hierdie verpligting vereis Okosa dat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede moet daarstel en te alle tye moet verseker dat die samestelling van hul bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografievan die gemeenskap verteenwoordig. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.Die vierde rede wat Okosa verskaf vir die weiering van applikant se aansoek om die betrokke lisensies is dat applikant nie aangetoon het dat daar’nbehoefte bestaan vir die betrokke diens nie insoverre die bestaande diens, en in besonder die diens van R.S.G,voldoen aan die bestaande behoeftes.Onskynlik is die vereiste vir’nbehoefte gebaseer op die bepalings van artikel 46(1)(b) gelees met artikel 47(2) van die Onafhanklike Uitsaaiowerheid Wet 153 van 1993.Dit is gerieflik om hierdie vierde rede wat Okosa verskaf het eerste in onskou te neem. By oorweging van die redes deur Okosa verskafis dit toepaslik om in gedagte te hou die maatstafwat toegepas moet word ten einde te bepaal of’nadministratiewe handeling hersienbaar is. In die

verband bepaal artikel 33(1) van die Grondwet van die Republiek van SuidAfrika, Wet no. 108 van 1996, dat elkeen die reg het tot’nadministratiewe handeling wat regmatig, redelik en prosedureel billik is, terwyl artikel 33(3) vereis dat nasionale wetgewing die reg moet erken. Die wetgewer het dan ook die Wet op Bevordering van Administratiewe Geregtigheid no. 3 van 2000 op die wetboek geplaas waarin artikel 6(2) die bevoegdheid verleenom in gepaste gevalle administratiewe handelinge geregtelik te hersien. [Sien:Trinity Broadcasting (Ciskei) v Independent Communications Authority of South Africa2004 3 SA 346(SCA).]HOWIE P laat homself in die verband as volg uit in die saak te 353 (para. 20):

Die applikant, ’n vereniging sonder winsbejag genkorporeer ingevolge die bepalings van artikel 21 van die Maatskappyewet no. 61 van 1973 tree op as

’n

gemeenskapsuitsaaier met die doel

om die behoeftes van die “Boere

Afrikaner” – gemeenskap te dien.

Die eerste respondent is die v

oorsitter van die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika. Die tweede respondent is die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid van Suid-Afrika (Okosa) wat statutr gemagtig is om die uitsaaiaktiwiteite in SuidAfrika in publieke belang te beheer. Uit hoofde van hierdie magtiging is Okosa geregtig om uitsaailisensies en lisensies vir uitsaaiseinverspreiding uit te reik.

In die huidige aansoek versoek applikant die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit tot die effek dat Okosa se weiering om aan applikant

vier jaar gemeenskapsuitsaailisensie toe te staan

,

hersien en ter syde gestel word.

Ter aanvang is dit nodig dat ek

uiteensetting gee van die gebeure wat die huidige aansoek voorafgegaan het. Die applikant was in 1993 gestig en het destyds

tydelike uitsaailisensie ontvang totdat applikant in 1995

vir die eerste maal

jaarlikse tydelike gemeenskapsuitsaai – en seinverspreidingslisensie van die destydse Onafhanklike Uitsaai – Owerheid ontvang het. Die applikant het na jaarlikse heraansoeke

gedurende die jare 1996, 1997 en 1998 ook soortgelyke tydelike permitte ontvang. Ten aansien van die tydperk 30 April 1999 tot 29 April 2000 is

tydelike gemeenskapsuitsaailisensie aan applikant toegestaan deur die gemelde owerheid slegs vir die 104-2 MHz – frekwensie en is

seinverspreiding

s

lisensie aan applikant toegestaan slegs ten opsigte van die uitsaaistasie te Kleinfontein.Op 10 Februarie 2000 het applikant

weereens aansoek gedoen vir

tydelike gemeenskapsuitsaailisensie en vir seinverspreidingslisensies vir die tydperk 30 April 2000 tot 29 April 2001. In die aansoek is gevra vir

tydelike gemeenskapsuitsaailisensie vir Pretoria en omgewing op 104-2 MHz – frekwensie en

seinverspreidingslisensie

nie alleen vir Kleinfontein maar ook vir twaalf addisionele seinverspreidingstasies. Besonderhede van die aansoek is gepubliseer in die staatskoerant van 13 Maart 2000 en geen besware teen die aansoek of voorleggings deur belanghebbende partye is voorgelnie. Geen lisensie vir die betrokke

periode is t

o

e

gestaan nie maar

reeks lisensies vir korter periodes is uitgereik, die laaste waarvan was “

until such time as the authority has made a decision on its application or by 28 February 2001 whichever occurs first

”.Op 1 Julie 2000 het Okosa die voormalige Onafhanklike Uitsaai – Owerheid vervang en op 15 September en 2 Oktober 2000 verhore gehou ten aansien van die applikant se aansoek om

lisensie. Hangende die uitslag van die aansoek is applikant toegelaat om met uitsending voort te gaan

. O

p 28 Februarie 2001 het Okosa applikant in kennis gestel dat sy aansoeke om die betrokke lisensies afgekeur is en is hy versoek om sy dienste te beindig binne 30 dae nadat die redes vi

r afwysing ontvang is. Die rede

s is op 10 Julie 2001 verskaf.Die applikant het op 10 Aug

ustus 2001

aansoek geliasseer

waarin versoek is dat Okosa se weiering van die bogemelde lisensies hersien en tersyde gestel word. Terselfdertyd het

applikant ook aansoek gedoen om tussentydse regshulp ingevolge waarvan hy toegelaat sou word, hangende die hersieningsaansoek, om voort te gaan om uit te saai. Die hersieningsaansoek is gedurende die einde van Januarie 2003 deur BOSIELO R aangehoor en op 21 Februarie 2003 het hy die aansoek afgewys. Tydens

daaropvolgende aansoek het BOSIELO R verlof om te appelleer na die Hoogste Hof van Appl toegestaan maar slegs op beperkte gronde. Applikant het

aansoek aan die Hoogste Hof van Appl gerig om te appelleer teen die geheel van BOSIELO R se uitspraak. Die aansoek is toegestaan en die appl is op 16 Augustus 2004 aangehoor.In die

tussentyd egter, het Okosa op 7 Mei 2003 applikant meegedeel dat

van hom verwag word om uitsending te staak omdat die uitsending sonder

lisensie geskied het en in stryd met die bepalings van die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153

van 1993. Die applikant het toe op 4 Junie 2003

aansoek aan hierdie hof gerig waarin verlof gevra is om met uitsending voort te gaan sonder die nodige lisensie hangende die afhandeling van die appl na die H.H.A en moontlik na die Konstitusionele Hof. Op 31 Mei en 1 Junie 2004 het die aansoek voor DE VOS R gedien en op 17 Junie 2004 is uitspraak in die aansoek gelewer waarin die applikant se tussentydse regshulp met koste afgewys is. Onder andere het DE VOS R bevind dat die tydperk vir

tussentydse lisensie waarom applikant aanvanklik aansoek gedoen het, alreeds

verstryk het.Applikant het daarna

verdere aansoek aan hierdie hof gerig waarin soortgelyke regshulp

aangevra is as wat voor DE VOS R gevra is. Op 30 Junie 2004 het PRELLER R

bevel uitgereik in terme waarvan Okosa gelas is om die applikant toe te laat om met uitsendings voort te gaan hangende die finale beslissing, insluitende enige moontlike applle

van applikant se aansoek om hersiening van Okosa se beslissing om

gemeenskapsuitsaailisensie te weier.Soos hierbo vermeld is applikant se

appl teen BOSIELO R se uitspraak op 16 Augustus 2004 aangehoor. Op 2 September 2004 het die H.H.A die appl afgewys ingevolge die bepalings van artikel 21A(1) van die Hooggeregshofwet 59 van 1959 en is die uitspraak tans gerapporteer in die saak van

Radio Pretoria v

Chairman, Independent Communications Authority of South Africa and Another

2005 1 SA 47(SCA)Applikant het op 27 September 2004

2005 1 SA 47

aansoek aan die Konstitusionele Hof gerig vir verlof om te appelleer teen voormelde uitspraak van die H.H.A maar die Konstitusionele Hof het ook hierdie aansoek van die applikant afgewys nieteenstaande die feit dat daardie hof van mening was dat die aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het.

Sover die voorafgaande geskiedenis tot hierdie aansoek. Ten einde oorweging te gee aan die regshulp wat applikant aanvra, moet gelet word op die redes wat Okosa verskaf het vir die weiering van die betrokke lisensies. In die verband het Okosa, volgens die redes verskaf, gesteun op vier gronde waarop die aansoek geweier is en uitdruklik vermeld dat elkeen van die gronde afsonderlik oorweeg is en daar gevolglik nie op die

kumulatiewe effek van al die gronde tot

beslissing gekom is nie. Gevolglik, wil dit my voorkom, of applikant moet aantoon dat op elkeen van die gronde, afsonderlik oorweeg

hy geregtig is om die beslissing dat die lisensie geweier word

te hersien.Die vier gronde waarop Okosa

die applikant se aansoek

om

lisensie geweier het, is die volgende:Ingevolge artikel 32(4) van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 moet

lisensiehouer bestuur en beheer word deur

raad wat demokraties verkies is uit

lede van die betrokke gemeenskap in die gelisensieerde

geografiese gebied. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.In die tweede

plek beweer Okosa as rede vir sy weiering om

lisensie aan applikant toe te staan dat by oorweging van

aansoek om

gemeenskapsuitsaailisensie in ag geneem

moet word die mate waartoe applikant stappe geneem het om te verseker dat die persone in die beleidmakende strukture ve

r

teenwoordigend is van die gemeenskap wat bedien word.

n die verband het applikant gefaal om aan die vereiste te voldoen.Artikel 2(g) van die Onafhanklike Uitsaaiwet no. 153 van 1993 vereis van die onafhanklike uitsaaiowerheid om gelyke geleenthede

in indiensneming praktyke by alle

lisensiehouers aan te moedig. Uit hoofde van hierdie verpligting vereis Okosa dat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede moet daarstel en te alle tye moet verseker dat die samestelling van hul bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografie

van die gemeenskap verteenwoordig. Volgens Okosa voldoen applikant nie aan hierdie vereiste nie.Die vierde rede wat Okosa verskaf vir die weiering van applikant se aansoek om die betrokke lisensies is dat applikant nie aangetoon het dat daar

behoefte bestaan vir die betrokke diens nie insoverre die bestaande diens, en in besonder die diens van R.S.G

voldoen aan die bestaande behoeftes.

Onskynlik is die vereiste vir

behoefte gebaseer op die bepalings van artikel 46(1)(b) gelees met artikel 47(2) van die Onafhanklike U

itsaaiowerheid Wet 153 van 1993.Dit is gerieflik om hierdie vierde rede wat Okosa verskaf het eerste in onskou te neem. By oorweging van die redes deur Okosa verskaf

is dit toepaslik om in gedagte te hou die maatstaf

wat toegepas moet word ten einde te bepaal of

administratiewe handeling hersienbaar is. In die verband bepaal artikel 33(1) van die Grondwet van die Republiek van SuidAfrika, Wet no. 108 van 1996, dat elkeen die reg het tot

administratiewe handeling wat regmatig, redelik en prosedureel billik is, terwyl artikel 33(3) vereis dat nasionale wetgewing die reg moet erken. Die wetgewer het dan ook die Wet op Bevordering van Administratiewe Geregtigheid no. 3 van 2000 op die wetboek geplaas waarin artikel 6(2) die bevoegdheid verleen

om in gepaste gevalle administratiewe handelinge geregtelik te hersien. [Sien:

Trinity Broadcasting (

C

iskei) v Independent Communications Authority of South Africa

2004 3 SA 346(SCA).]HOWIE P laat homself in die verband as volg uit in die saak te 353 (para. 20):

2004 3 SA 346

> *"In requiringreasonable administrative action, the Constitution does not, in my view, intend that such action must, in review proceedings, be tested against the reasonableness of the merits of the action in the same way as in an appeal. In other words, it is not required that the action must be substantively reasonable, in that sense, in order to withstand review. Apart from that being too high a threshold, it would mean that all administrative action would be liable to correction on review if objectively assessed as substantively unreasonable: cfBel Parto School Governing Body and Others v Premier, Western Cape, and Another[2002] ZACC 2;2002 3 SA 265(CC) 282-3 para.[46].... As made clear inBel Parto, the review threshold is rationality....Again, the test is an objective one, it being immaterial if the functionary acted in the belief, in good faith, that the action was rational. ... Rationality is, as has been shown above, one of the criteria now laid down in section 6(2)(f)(ii) of the Promotion ofAdministrativeJustice Act. Reasonableness can, of course, be a relevant factor, but only where the question is whether the action is so unreasonablethat no reasonable person would have resorted to it. [See section 6(2)(h).]"*
>
> *"*

In requiring

reasonable administrative action, the Constitution does not, in my view, intend that such action must, in review proceedings, be tested against the reasonableness of the merits of the action in the same way as in an appeal. In other words, it is not required that the action must be substantively reasonable, in that sense, in order to withstand review. Apart from that being too high a threshold, it would mean that all administrative action would be liable to correction on review if objectively assessed as substantively unreasonable: cf

Bel Parto School Governing Body and Others v Premier, Western Cape, and Another

[2002] ZACC 2;2002 3 SA 265(CC) 282-3 para.

[2002] ZACC 2

2002 3 SA 265

[46]

.

... As made clear in

Bel Parto

, the review threshold is rationality

..

Again, the test is an objective one, it being immaterial if the func

tionary acted in the belief, in good faith, that the action was rational. ... Rationality is, as has been shown above, one of the criteria now laid down in section 6(2)(f)(ii) of the Promotion of

Administrative

Justice Act. Reasonableness can, of course, be a relevant factor, but only where the question is whether the action is so unreasonable

that no reasonable person would have resorted to it.

[See section 6(2)(h).]"

Die geleerde regter gaan in par. [21] te 354H voort en verklaar:

> *"In the application of that test, the reviewing Court will ask: is there a rational objective basis justifying the connection made by the administrative decision maker between the material made available and the conclusion arrived at? ..."*

In the application of that test, the reviewing Court will ask: is there a rational objective basis justifying the connection made by the a

d

ministrative decision maker between the material made available and the conclusion arrived at? ...

"

By'ntoepassing van die beginsel in die onderhawige saak moet die vraag dus gestel wordof daar'nrasionele objektiewe basis bestaan wat die verbintenis gemaak deur Okosa tussen die feite tot sy beskikkingen die gevolgtrekking waartoe gekom is, regverdig.Wat was die feite tot Okosa se beskikking? Dit blyk dat Okosa oorweging gee aan die toestaan van'nuitsaailisensie aan'napplikant wat, om die minste te s, konserwatiewe luisteraars bedien. Luisteraars wat dit verkies, en daarop aandring dat hul taal in'nsuiwer vorm gebesig word, datGodsdienstige programme en kerkuitsendingsaangebied word ooreenkomstig Calvinistiese beginsels soos uitgeoefen in die tradisionele Afrikaanse kerke, dat konserwatiewe musiekin die vorm van klassieke, ligklassieke en ligte Afrikaanse musiek, veral op Sondae en Godsdienstige vakansiedae uitgesaai word. Verderopenbaar die feite dat van RSG se aanbieders wat uitsaai en korrespondente wat bydraes en kommentaar lewer swak geradbraakte Afrikaans besig. Dit blyk ook dat volksvreemde Godsdienstige ideologieoor RSG verkondig word en dat eredienste dikwels uitnuwerwetsesektariese kerkeaangebied word. Hierbenewens is daar'ngroeiende verset, soos geopenbaar in die dagen naweekpers se briewekolomme, waarin in opstand gekom word deur Afrikaanssprekendes teen die inhoudvansommige van die programme aangebied deur RSG en meer in besonder teen die wyse van aanbieding deur programaanbieders, nuuslesers en korrespondente.In die lig van hierdie feite kom Okosa tot die gevolgtrekking dat dit nie oortuig is dat daar voldoende rede bestaan vir applikant se diens nie met inagneming van diebestaande

dienste van veral RSG.Okosa komook totdie gevolgtrekking dat applikant bitter min formaat en taalverskeidenheidtot die uitsaaiarea sal bydra en dat dit nie oortuig is dat applikant voldoende aangetoon het dat RSG deur sy diens'nsubstansile aantal Afrikaners of BoereAfrikaners vervreem het nie.Hoe Okosa'nverbintenis kan maak tussen hierdie feite en die gevolgtrekking waartoe gekom is, is vir my onverklaarbaar. Daar is na my mening geen rasionele objektiewe basis waaropso'ngevolgtrekking ooit gemaak kan word nie. Dievereiste van rasionaliteit vereis tog immers dat daar in ooreenstemming met rede en ten volle uitrekenbaar opgetree word. Hierdie gevolgtrekking waartoe Okosa gekom het dat daar nie voldoende rede bestaan vir die diens wat applikant wil aanbied is, na my mening, geheel en al irrasioneel.Die feite toon immers onteenseglik aan dat daar'naansienlike groep luisteraars bestaan, inagnemende hul kulturele agtergrond, hulouderdomen hul regmatige voorkeure, wat verkies en, myns insiens, geregtig is om te vereis dat daar aan hul voorkeureoor'nradiostasie gehoor gegee word en dat dieinvloedevan ander radiostasiesnie teen hul sinin hul kele afgedruk word nie.Op grond van hierdie omstandighede en vir direde soos hierbo uiteengesit dat applikantversuim het om aan te toon dat daar'nbehoefte bestaan vir die betrokke diens, is ek oortuig dat die weiering deur Okosa om'nuitsaailisensie aan applikant op daardie rede toe te staan, hersien en ter syde gestel moet word.Soos voorheen vermeld moet elke rede vir Okosa se weiering van die betrokke lisensie egter afsonderlik oorweeg word. In die lig van die argument deur applikant aan my voorgedra is dit egter gerieflik om die ander drie redes wat Okosa vir sy weiering van die lisensie voorgehou het, gesamentlik te oorweeg. Dit is naamlik applikant se saak dat enige beperking wat deur Okosa opgelword onderhewig is aan die bepalings van artikel 36 van dieGrondwet. Applikant aanvaar, so lui adv. Oosthuizen namens die applikant se argument, dat applikant nie oor'nonbelemmerde fundamentele reg beskik om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet nie en besef dat sy fundamentele reg om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet onderhewig is aan beperkings wat deur Okosa opgelkan word ingevolge artikel 192 van die Grondwet en die bepalings van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999, die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153 van 1993 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van Suid-Afrika no. 13van2000.Die beperkings wat opgelword en sodanige voorwaardes kan in twee kategorieverdeel word.Indie eerste instansie is daar daardie voorwaardes waaraan voldoen moet word in terme van artikel 47 van Wet 153 van 1993 en ten tweede is daar die lisensievoorwaardes wat'nlisensiehouer opgelkan word ingevolge die bepalings van artikels4 en 32 van Wet no. 4 van 1999. Omdat'npersoon of instansie wat van voorneme is om'nuitsaaidiens te lewer verplig is om'nlisensie te bekom in terme van artikel 4(1) van die Uitsaaiwet 4 van 1999, so is geargumenteer, was die applikant geregtig om aansoek te doen vir so'nlisensie as die meganisme waarmee hy sy fundamentele reg in terme van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwetkon uitoefen. Okosa kan daardie lisensie net weier indien dit redelik en regverdigbaar was in terme van artikel 36 van die Grondwet op grond van die feit dat die applikant nie voldoen aan die voorwaardes waarna verwys word in artikel 47 van die Wet op Onafhanklike Owerheid no. 153van 1993 nie. Steeds volgens die argument is voorwaardes waarna verwys word in artikel 4 en 32 van die Uitsaaiwet 4 van 1999 duidelik lisensievoorwaardes wat opgelword nadat'nlisensie aan'napplikant uitgereik is en het nie op die weiering of toestaan van'nlisensie betrekking nie. Volgens mnr. Oosthuizen het respondent se weergawe dat artikel

32(3) van die Uitsaaiwet 4 van 1999’nsogenaamde “statutory requirement” het, wat neerkom op’nvoorvereiste vir die uitreiking van’nlisensie geen meriete nie omdat dit eerstens die bepalings van artikel 36van die Grondwet, en meer in besonder subartikels (c), (d) en (e) van die betrokke artikel buite rekening laat. Indien die wetgewer wel artikel 32(3) as’nvoorvereiste vir die uitreiking van’nlisensie beoog het, dan sou artikel 47 van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993 deur die Uitsaaiwet no.4 van 1999 gewysig gewees het. Dit het inderdaad nie gebeur nie. Die weiering van’nradiolisensie in terme van artikel 192 van die Grondwet en die drie tersaaklike wette waarna ek alreeds hierbo na verwys het is duidelik’nkonstitusionele aangeleentheid omdat dit betrekking het op die beperking van die fundamentele reg waarna in artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet verwys word, aldus mnr. Oosthuizen.Soos uit voorgaande blyk is die ander drie redes waarom Okosa die nodige lisensies aan applikant geweier het toe te skryf aan’nnievoldoeningdeur applikant van die betrokke drie statutre bepalings. Applikant, in wese, se saak is daarop gebaseer dat die beweerde nie voldoening aan die betrokke statutre vereistes strydig sou wees met applikant se fundamentele regte ingevolge die Grondwet.Soos hierin voorheen vermeld het die Konstitusionele Hof, toe dit appellant se aansoek om verlof om te appelleer teen die H.H.A se uitspraak, waarin BOSIELO R se uitspraak gehandhaaf is, afgewys het, daarop gewys dat applikant se gemelde aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het. Van die geskille aldus geopper is, myns insiens, ook nie sonder meriete nie alhoewel dit my tog wil voorkom, na ernstige oorweging of die meriete waarop appellant se aansoek steun, teen ernstige probleme te staan kom.Mnr. Unterhalter, namens die respondente, het tereg, myns insiens, aangevoer dat die argument namens applikant dat Okosa se besluit om nie die nodige lisensies aan applikant toe te staan nie’nskending is van applikant se regte onder artikel 16 van die Grondwet, sonder enige meriete is. In die verband is daarop gewys dat Okosa se besluit geneem is uit hoofde van bevoegdhede aan Okosa verleen deur die Uitsaaiwet 4 van 1999 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van SuidAfrika no. 13 van 2000, welke wette saamgelees moet word met die bepalings van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993. Ingevolge die bepalings van hierdie wette het Okosa besluit om nie die nodige lisensie aan applikante toe te staan nie. Die applikant se saak is egter nie, en word die bewerings ook nie gemaak nie dat hierdie bepalings of die bevoegdhede wat ingevolge daarvan aan Okosa verleen word applikant se reg tot vryheid van spraak aantas nie. Gevolglik, meen ek, kan applikant nouliks in die omstandighede aanvoer dat die besluite wat Okosa gemaak het in die uitvoering van hierdie besluite op sy konstitusionele reg inbreuk gemaak het nie. Inteendeel, blyk dit, dat die betrokke statutre bepalings uiting gee aan die beskerming van enige persoon of instansie se reg tot vryheid van uitdrukking,’nreg wat in besonder deur die bepalings van artikel 192 van die Grondwet, beskerm en omskryf word.Hierbenewens, myns insiens, verleen’nreg van vryheid tot uitdrukking nie aan elke persoon of instansie’nreg om uit te saai nie. Okosa word deur statuut gemagtig om ingevolge’nlisensieprosedure in die uitvoering van sy diskresie’nlisensie onder sekere omstandighede toe te staan.[Sien in die verband dietotnog toe ongerapporteerdeuitspraak in die saak vanKingdom Radio (Pty) Ltd v The Chairperson –IndependentBroadcasting Authority and Anothersaak no. 99/26474 (WLD) gedateer 19 Desember 2000, par. 81-85; sien ook:RedLion Broadcasting Cov FCC[1969] USSC 141;395 U.S. 367(1969) par. 11A en 111A; enRegina (Pro Life

Alliance) v British Broadcasting Corporation[2003] UKHL 23;[2004] 1 AC 185te par. 8, 55-61, 86 en 126.]In die verband steun applikant op die uitspraak in dieZimbabwiesesaak vanRetrofit (Pvt) Ltd v Posts and Telecommunications Corporation (Attorney-General of Zimbabwe Intervening)1996 1 SA 847(ZSC). Die feite in daardie saak is, myns insiens, duidelik onderskeibaar van die onderhawige feite. Daardie saak het gehandel oor die grondwetlikheid van'nstaatsbeheerde mobiele sellulre telefoondiens, en geen ander instansie as die staat was bevoeg om so'nbesondere diens teverrignie. Indie onderhawige geval is dit duidelik 'nonafhanklike owerheid wat met die magte beklee is en is, myns insiens, onderskeibare beginsels van toepassing. Ek meen gevolglik nie dat die uitspraak indieRetrofit– saak applikant se huidige saak ondersteun nie.Soos ook reeds hierbo vermeld is dit onskynlik ook applikant se saak in die huidige geskil dat Okosa versuim het om, ingevolge die bepalings van artikel 36 van die Grondwet, regverdiging aan te toon vir die beweerde skending van applikant se grondwetlike regte. Na my mening is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet irrelevant en nie toepaslik op die besonderhedevan die huidige geskil tussen die partye nie. Artikel 36 handel, myns insien, slegs met die grondwetlikheid vanstatute en nie met die wyse waaropstatutre magte uitgeoefen word nie. [Sien:Premier Mpumalanga and Another v Executive Committee, Association of State-Aided Schools, Eastern-Transvaal1999 2 SA 91(CC) par. 42.] Aangesien die applikant in die onderhawige saak slegs die wyse waarop Okosa se diskresionrestatutre magte uitgeoefen is, aanval en nie die grondwetlikheid van daardie magte nie, moet applikant se aanval in hierdie litigasie slegs gesienen beoordeel word as'ngewone administratiewe hersiening op gewone hersieningsgronde en is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet nie ter sake nie. [Sien:Radio Pretoriav Chairman of the Independent Communications Authority of South Africa and Another[2004] ZACC 24;2005 (3) BCLR 231(CC) par. 20 te 239A-B.]Mnr. Oosthuizen het tydens sy argument ook aansienlike steun probeer vind vir applikant se standpunt in die uitspraak in die saak vanIslamic Unity Convention v Independant Broadcasting Authority[2002] ZACC 3;2002 4 SA 294(CC) para. 37 en 45. Ek meen egter die gepoogde steun is misplaasinsoverre die feite in daardie saak ook duidelik onderskeibaar is van die feite in die onderhawige saak. In dieIslamic– saak was daar naamlik'ndirekte aanval op die grondwetlikheid van ondergeskikte wetgewing in die vorm van'nUitsaaidiens se optredehandleiding. Indaardie saak, onder daardie omstandighede, was die bepalings van artikels 16 en 36 van die Grondwet relevant omdat daar'naanval was op die grondwetlikheid van “a law of general application”. Opmerklik is dat daar in die onderhawige geskil nie so'naanval deur die applikant is nie; inteendeel ldie onderskeiding tussen dieIslamicsaak en die onderhawigesaak daarin dat dieIslamic– saak erken dat artikel 192 van die Grondwet vereis dat die uitsaaiwese deur statutre bepalings gereguleerword tot so'nmate dat dit in die openbare belang is dat sodanige regulering redelike beperkings ooreenkomstig die Grondwet op dieregvan vryheid van uitdrukking plaas.Daar is nog'nverdere aspek in mnr. Oosthuizen se betoog wat aandag verg. Dit is naamlik die argument dat artikel 32 van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 slegs lisensievoorwaardes vermeld wat toegepas moet word nadat'nlisensie toegestaan is terwyl artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet no. 153 van 1993 voorwaardes vermeld vir die toestaan van'nlisensie. Die betrokke wetgewing aanvaar nie die beweerde onderskeid nie. Artikel 32 van die Uitsaaiwet ken'ndiskresie aan Okosa toe om'nlisensie toe te staan en vermeld spesifiek aangeleenthede wat in aanmerking geneem moet word by die uitoefening van sodanige diskresie.

Hierdie verpligting is dan ook opmerklik uitdruklik van aard. Hierdie aangeleenthede is, myns insien, statutre vereistes om'nlisensie te bekom en is in netso'nmate kwalifiserende vereistes as wat die vereistes vermeld in artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet is. Verder meer, al word die gemelde artikel 32 ookal hoe genterpreteer, kan die artikel, myns insiens, nooit redelikerwys so uitgelword dat enige magtiging wat aan'nuitsaaier verleen mag word, ingevolge waarvan die persoon of instansie op grond van die verleende magtiging onmiddellik in verbreking sal wees van die lisensievoorwaardes of die statutre vereistes vir die verkryging van die lisensie, verorden word nie. Ek meen daar is gevolglik geen meriete in hierdie argument nie.Tydens argument van die aansoek op 2 Augustus 2005 het ek aan adv. Oosthuizen gestel dat wat ookal die regsposisie mag wees, die applikant nie op al die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit geregtig kan wees nie. Na ernstige besinning het mnr. Oosthuizen toegegee, tereg myns insien, dat applikant nie al die aangevraagde regshulp kan verkry nie en het hy onderneem om mettertyd gewysigde regshulp wat aangevra word, op skrif uiteen te sit.'nGewysigdekonsep – bevel is toe inderdaad op 11 Augustus 2005 aan my voorgel. Ek het onder die omstandighede dit goedgedink om die nuwe aangevraagde regshulp aan respondente voor te lvir enige kommentaar. Die kommentaar is op 15 September 2005 aan my verskaf en het ek toe weereens aan adv. Oosthuizen die geleentheid gegee om op enige aangeleentheid daarin vervat, repliek te lewer. Tot op datumhet ekgeen verdere argument van mnr. Oosthuizen ontvang nie en aanvaar ek nou dat hy nie verdere betoog aan my wil voorlnie. In die lig van die uiteensetting wat ek hierbo gegee het meen ek in iedergeval dat applikant nie op enige regshulp geregtig is nie en is ek gevolglik nie van voorneme om hierin die gewysigde aangevraagde regshulp in besonderhede te oorweeg nie. Ek meen dit is slegs nodig om na die volgende aspekte te verwys. Soos mnr. Unterhalter in sy aanvullende betoog uitwys is dit aanvaarde reg dat die hof wat die hersieningsbevoegdheid uitoefen en besluit om die gewraakte beslissing ter syde te stel, nie sy eie beslissing op die meriete van die aansoek sal maak nie maar die aangeleentheid na tersydestelling sal terug verwys vir heroorweging. Slegs in uitsonderlike gevalle waar'nbeslissing ter syde gestel is, soos op gronde van vooroordeel of erge onbevoegdheid aan die kant van die oorspronklike besluitnemer, sal die hersieningshof sy eie diskresie uitoefen om die aangevraagde bevel te verleen. [Sien:ErfOne Six Seven Orchards CC v Greater Johannesburg Metropolitan Council Johannesburg Administration and Another1999 1 SA 104(SCA) 109FG;Commissioner Competition Commission v General Council of the Bar of South Africa and Others2002 6 SA 606(SCA) para.15.] In dieonderhawige geval is ek nie oortuig dat daar enige, laat nog voldoende, gronde aangetoon is waarom hierdie hof sy eie diskresie sal uitoefen nie.Hierbenewens moet in gedagte gehou word in die onderhawige geval dat Okosa'ngespesialiseerde en onafhanklikeinstelling is wat besondere kennis het en ontsag verdien en sou enige hof huiwerig wees om die funksies van Okosa oor te neem. [Sien:Bato StarFishing (Pty) Ltd v Minister of Environmental Affairs and Others[2004] ZACC 15;20044 SA 490(CC) para. 46-48.] Met die gespesialiseerde kennis wat in die onderhawige geval vereis word, sou dit feitelik onmoontlik wees virhierdie hof om sy diskresie uit te oefen in die toestaan van lisensies wat deur Okosa uitgereik moet word. Selfs al sou die applikant my oortuig dat dit geregtig is op regshulp meen ek nie hierdie is'ngeval waar ek my eie diskresie moet uitoefen by die toestaan van die gewysigde aangevraagde regshulp nie.Daar is'nlaaste aspek waaraan ek, nie sonder huiwering nie, aanmoet

aandag gee. Ek het reeds tydens argument aan mnr. Oosthuizen te kenne gegee dat ek van mening was, na sorgvuldige oorweging van die meriete van applikant se aansoek, dat hierdie'nverdienstelike geval daarstel waar die partye, deur toegewing aan beide kante, die geskille kan byltot voordeel van almal. Ek huldig steeds hierdie mening en is oortuig dat so'noptrede nie alleen Okosa se bevoegdheid en doelgerigtheid om die uitsaaiaktiwiteite in Suid-Afrika in publieke belang te behartig, sal bevestig nie maarook sal bydra om applikant se strewe en doel om BoereAfrikaner belange in die uitsaaiwese te handhaaf,uitte bou. Vir redes wat hier nie ter sake is nie het my versoek op dowe ore geval. Ek het reeds tydens my uitspraak hierbo daarop gewys dat ek oortuig is dat'nradiodiens soos deur applikant in'nbepaalde area aangebied die nodige bestaansreg het, en my redes daarvoor verstrek. Netso duidelik blyk dit, egter, dat Okosa geregtig en verplig is om daarop aan te dring dat applikant statutre vereistes van die land sal moet nakom alvorens ditinoorweging sal kom vir die ontvang van lisensies. Volgens applikant verteenwoordig dit en sien dit om na die behoeftes van die BoereAfrikaner. As sodanig, aanvaar ek, is applikant wel deeglik daarvan bewus dat vanlandsonderdaneverwag word om, of hulle nou daarvan hou of nie, hulle aan die wette van die land te onderwerp. In die verband word, in die onderhawige geskil, van landsburgers verwag om as'nlisensiehouer deur'ndemokratiesverkose raad beheer en bestuur te word, om stappe te neem om te verseker dat die persone in beleidmakende strukture verteenwoordigend van die gemeenskap wat bedien word is, en om gelyke geleenthede in indiensnemingpraktykeby alle lisensiehouers aan te moedig sodat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede daarstel en verseker dat die samestelling van die bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografie van die gemeenskap wat bedien word, verteenwoordig,. Deur hulle aan hierdie wette van die land te onderwerp deur die aanpassings wat ek vermeld het, te maak,kan applikant'nbeduidende bydrae lewer tot die uitsaaiwese in hierdie land. Tot tyd en wyl dit gedoen is, meen ek, kan applikant nie met reg aanspraak maak op sommige van die regshulp waarom aansoek gedoen word nie. Uit hoofde van die omstandighede wat ek reeds hierin uiteengesit het is ek nie van voorneme om enige bevel soos in die hoofbede van bede 3 van applikant se ongewysigde bede 3 te maak nie en geld die bevel van PRELLER R gemaak op 30 Junie 2004, dus ongekwalifiseerd.Benewens soos in die vorige paragraaf uiteengesit word die applikant se aansoek met koste afgewys, welke koste sal insluit die koste verbonde aan die emplojering van twee advokate.

By

toepassing van die beginsel in die onderhawige saak moet die vraag dus gestel word

of daar

rasionele objektiewe basis bestaan wat die verbintenis gemaak deur Okosa tussen die feite tot sy bes

k

ikking

n die gevolgtrekking waartoe gekom is, regverdig.

Wat was die feite tot Okosa se beskikking? Dit blyk dat Okosa oorweging gee aan die toestaan van

uitsaailisensie aan

applikant wat, om die minste te s, konserwatiewe luisteraars bedien. Luisteraars wat dit verkies, en daarop aandring dat hul taal in

suiwer vorm gebesig word, dat

G

odsdienstige programme en kerkuitsendings

aangebied word ooreenkomstig Calvinistiese beginsels soos uitgeoefen in die tradisionele Afrikaanse kerke, dat konserwatiewe musiek

in die vorm van klassieke, lig

klassieke en ligte Afrikaanse musiek, veral op Sondae en Godsdienstige vaka

nsiedae uitgesaai word. Verder

openbaar die feite dat van RSG se aanbieders wat uitsaai en korrespondente wat bydraes en kommentaar lewer swak geradbraakte Afrikaans besig. Dit blyk ook dat volksvreemde Godsdienstige ideologie

oor RSG verkondig word en dat eredienste dikwels uit

nuwerwetse

sektariese kerke

aangebied word. Hierbenewens is daar

groeiende verset, soos geopenbaar in die dag

en naweekpers se briewekol

me, waarin in opstand gekom word deur Afrikaanssprekendes teen die inhoud

van

sommige van die programme aangebied deur RSG en meer in besonder teen die wyse van aanbieding deur programaanbieders, nuuslesers en korrespondente.In die lig van hierdie feite kom Okosa tot die gevolgtrekking dat dit nie oortuig is dat daar voldoende rede bestaan vir applikant se diens nie met inagneming van die

bestaande dienste van veral RSG.

Okosa k

ook tot

die gevolgtrekking dat applikant bitter min formaat en taalverskeidenheid

tot die uitsaaiarea sal bydra en dat dit nie oortuig is dat applikant voldoende aangetoon het dat RSG deur sy diens

substans

ile aantal Afrikaners of Boere

Afrikaners vervreem het nie.Hoe Okosa

verbintenis kan maak tussen hierdie feite en die gevolgtrekking waartoe gekom is, is vir my onverklaarbaar. Daar is na my mening geen rasionele objektiewe basis waarop

so

gevolgtrekking ooit gemaak kan word nie. Die

vereiste van r

asionaliteit vereis tog immers dat daar in ooreenstemming met rede en ten volle uitrekenbaar opgetree word. Hierdie gevolgtrekking waartoe Okosa gekom het dat daar nie voldoende rede bestaan vir die diens wat applikant wil aanbied is, na my mening, geheel en al irrasioneel.

Die feite toon immers onteenseglik aan dat daar

aansienlike groep luisteraars bestaan, inagnemende hul kulturele agtergrond, hul

ouderdom

en hul regmatige voorkeu

, wat verkies en, myns insiens, geregtig is om te vereis dat daar aan hul voorkeure

oor

radiostasie gehoor gegee word en dat die

invloede

van ander radiostasies

nie teen hul sin

in hul kele afgedruk word nie.Op grond van hierdie omstandighede en vir direde soos hierbo uiteengesit dat applikant

versuim het om aan te toon dat daar

behoefte bestaan vir die betrokke diens, is ek oortuig dat die weiering deur Okosa om

uitsaailisensie aan applikant op daardie rede toe te staan, hersien en ter syde gestel moet word.

Soos voorheen vermeld moet elke rede vir Okosa se weiering van die betrokke lisensie eg

ter afsonderlik oorweeg word. I

n die lig van die argument deur applikant aan my voorgedra is dit egter gerieflik om die ander drie redes wat Okosa vir sy weiering van die lisensie voorgehou het, gesamentlik te oorweeg. Dit is naamlik applikant se saak dat enige beperking wat deur Okosa opgel

word onderhewig is aan die bepalings van artikel 36 van die

Grondwet. Applikant aanvaar, so lui adv. Oosthuizen namens die applikant se argument, dat applikant nie oor

onbelemmerde fundamentele reg beskik om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet nie en besef dat sy fundamentele reg om uit te saai op grond van die bepalings van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet onderhewig is aan beperkings wat deur Okosa opgelkan word ingevolge artikel 192 van die Grondwet en die bepalings van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999, die Onafhanklike Uitsaai Owerheid Wet no. 153 van 1993 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van Suid-Afrika no. 13

2000.

Die beperkings wat opgelword en sodanige voorwaardes kan in twee kategorieverdeel word.

n

die eerste instansie is daar daardie voorwaardes waaraan voldoen moet word in terme van artikel 47 van Wet 153 van 1993 en ten tweede is daar die lisensievoorwaardes wat

lisensiehouer opgelkan word ingevolge die bepalings van artikels

4 en 32 van Wet no. 4 van 1999. Omdat

persoon of instansie wat van voorneme is om

uitsaaidiens te lewer verplig is om

lisensie te bekom in terme van artikel 4(1) van die Uitsaaiwet 4 van 1999, so is geargumenteer, was die applikant geregtig om aansoek te doen vir so

lisensie as die meganisme waarmee hy sy fundamentele reg in terme van artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet

kon uitoefen. Okosa kan daardie lisensie net weier indien dit redelik en regverdigbaar was in terme van artikel 36 van die Grondwet op grond van die feit dat die applikant nie voldoen aan die voorwaardes waarna verwys word in artikel 47 van die Wet op Onafhanklike Owerheid no. 153

van 1993 nie. Steeds volgens die argument is voorwaardes waarna verwys word in artikel 4 en 32 van die Uitsaaiwet 4 van 1999 duidelik lisensievoorwaardes wat opgelword nadat

lisensie aan

applikant uitgereik is en het nie op die weiering of toestaan van

lisensie betrekking nie. Volgens mnr. Oosthuizen het respondent se weergawe dat artikel 32(3) van die Uitsaaiwet 4 van 1999

sogenaamde “

statutory requirement

” het, wat neerkom op

voorvereiste vir die uitreiking van

lisensie geen meriete nie omdat dit eerstens die bepalings van artikel 36

van die Grondwet, en meer in besonder subartikels (c), (d) en (e) van die betrokke artikel buite rekening laat. Indien die wetgewer wel artikel 32(3) as

lisensie beoog het, dan sou artikel 47 van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993 deur die Uitsaaiwet no

4 van 1999 gewysig gewees het. Dit het inderdaad nie gebeur nie. Die weiering van

radiolisensie in terme van artikel 192 van die Grondwet en die drie tersaaklike wette waarna ek alreeds hierbo na verwys het is duidelik

konstitusionele aangeleentheid omdat dit betrekking het op die beperking van die fundamentele reg waarna in artikel 16(1)(a) en (b) van die Grondwet verwys word, aldus mnr. Oosthuizen.Soos uit voorgaande blyk is die ander drie redes waarom Okosa die nodige lisensies aan applikant geweier het toe te skryf aan

nievoldoening

deur applikant van die betrokke drie statutre bepalings. Applikant, in wese, se saak is daarop gebaseer dat die beweerde nie voldoening aan die betrokke statutre vereistes strydig sou wees met applikant se fundamentele regte ingevolge die Grondwet.

Soos hierin voorheen vermeld het die Konstitusionele Hof, toe dit appellant se aansoek om verlof om te appelleer teen die H.H.A se uitspraak, waarin BOSIELO R se uitspraak gehandhaaf is, afgewys het, daarop gewys dat applikant se gemelde aansoek baie belangrike konstitusionele geskille geopper het. Van die geskille aldus geopper is, myns insiens, ook nie sonder meriete nie alhoewel dit my tog wil voorkom, na ernstige oorweging of die meriete waarop appellant se aansoek steun, teen ernstige probleme te staan kom.Mnr. Unterhalter, namens die respondente, het tereg, myns insiens, aangevoer dat die argument namens applikant dat Okosa se besluit om nie die nodige lisensies aan applikant toe te staan nie

skending is van applikant se regte onder artikel 16 van die Grondwet, sonder enige meriete is. In die verband is daarop gewys dat Okosa se besluit geneem is uit hoofde van bevoegdhede aan Okosa verleen deur die Uitsaaiwet 4 van 1999 en die Onafhanklike Kommunikasie Owerheid Wet van SuidAfrika no. 13 van 2000, welke wette saamgelees moet word met die bepalings van die Wet op die Onafhanklike Uitsaai Owerheid no. 153 van 1993. Ingevolge die bepalings van hierdie wette

het Okosa besluit om nie die nodige lisensie aan applikante toe te staan nie. Die applikant se saak is egter nie, en word die bewerings ook nie gemaak nie dat hierdie bepalings of die bevoegdhede wat ingevolge daarvan aan Okosa verleen word applikant se reg tot vryheid van spraak aantas nie. Gevolglik, meen ek, kan applikant nouliks in die omstandighede aanvoer dat die besluite wat Okosa gemaak het in die uitvoering van hierdie besluite op sy konstitusionele reg inbreuk gemaak het nie. Inteendeel, blyk dit, dat die betrokke statut

re bepalings uit

i

g gee aan die beskerming van enige persoon of instansie se reg tot vryheid van uitdrukking

reg wat in besonder deur die bepalings van artikel 192 van die Grondwet, beskerm en omskryf word.Hierbenewens, myns insiens, verleen

reg van vryheid tot uitdrukking nie aan elke persoon of instansie

reg om uit te saai nie. Okosa word deur statuut gemagtig om ingevolge

lisensie

prosedure in die uitvoering van sy diskresie

lisensie onder sekere omstandighede toe te staan.

[

Sien in die verband die

tot

nog toe ongerapporteerde

uitspraak in die saak van

Kingdom Radio (Pty) Ltd v The Chairperson –

Independent

Broadcasting Authority and Another

saak no. 99/26474 (WLD) gedateer 19 Desember 2000, par. 81-85; sien ook:

Red

Lion Broadcasting Co

v FCC

[1969] USSC 141;395 U.S. 367(1969) par. 11A en 111A; en

[1969] USSC 141

395 U.S. 367

Regina (Pro Life Alliance) v British Broadcasting Corporation

[2003] UKHL 23;[2004] 1 AC 185te par. 8, 55-61, 86 en 126.]In die verband steun applikant op die uitspraak in die

[2003] UKHL 23

[2004] 1 AC 185

Z

imbabwiese

saak van

Retrofit (Pvt) Ltd v Posts and Telecommunications Corporation (Attorney-General of Zimbabwe Intervening

)

1996 1 SA 847(ZSC). Die feite in daardie saak is, myns insiens, duidelik onderskeibaar van die onderhawige feite. Daardie saak het gehandel oor die grondwetlikheid van

1996 1 SA 847

staatsbeheerde mobiele sellulre telefoondiens, en geen ander instansie as die staat was bevoeg om so

besondere diens te

verrig

nie. In

die ond

erhawige geval is dit duidelik ’n

onafhanklike owerheid wat met die magte beklee is en is, myns insiens, onderskeibare beginsels van toepassing. Ek meen ge

volglik nie dat die uitspraak in

die

Retrofit

– saak applikant se huidige saak ondersteun nie.Soos ook reeds hierbo vermeld is dit onskynlik ook applikant se saak in die huidige geskil dat Okosa versuim het om, ingevolge die bepalings van artikel 36 van die Grondwet, regverdiging aan te toon vir die beweerde skending van applikant se grondwetlike regte. Na my mening is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet irrelevant e

n nie toepaslik op die besonderhede

van die huidige geskil tussen die partye nie. Artikel 36 handel, myns insien

, slegs met die grondwetlikheid van

statute en nie met die wyse waarop

statutre magte uitgeoefen word nie. [Sien:

Premier Mpumalanga and Another v Executive Committee, Association of State-Aided Schools, Eastern-Transvaal

1999 2 SA 91(CC) par. 42.] Aangesien die applikant in die onderhawige saak slegs die wyse waarop Okosa se diskresionre

1999 2 SA 91

statutre magte uitgeoefen is, aanval en nie die grondwetlikheid van daardie magte nie, moet applikant se aanval in hierdie litigasie slegs gesien

en beoordeel word as

gewone administratiewe hersiening op gewone hersieningsgronde en is die bepalings van artikel 36 van die Grondwet nie ter sake nie. [Sien:

Radio Pretoria

v Chairman of the Independ

nt Communications Authority of South Africa and Another

[2004] ZACC 24;2005 (3) BCLR 231(CC) par. 20 te 239A-B.]

[2004] ZACC 24

2005 (3) BCLR 231

Mnr. Oosthuizen het tydens sy argument ook aansienlike steun probeer vind vir applikant se standpunt in die uitspraak in die saak van

Islamic Unity Convention v Independant Broadcasting Authority

[2002] ZACC 3;2002 4 SA 294(CC) para. 37 en 45. Ek meen egter die gepoogde steun is misplaas

[2002] ZACC 3

2002 4 SA 294

insoverre die feite in daardie saak ook duidelik onderskeibaar is van die feite in die onderhawige saak. In die

Islamic

– saak was daar naamlik

direkte aanval op die grondwetlikheid van ondergeskikte wetgewing in die vorm van

Uitsaaidiens se optredehandleiding. In

daardie saak, onder daardie omstandighede, was die bepalings van artikels 16 en 36 van die Grondwet relevant omdat daar

aanval was op die grondwetlikheid van “

a law of general application

”. Opmerklik is dat daar in die onderhawige geskil nie so

aanval deur die applikant is nie; inteendeel ldie onderskeiding tussen die

saak en die onderhawige

saak daarin dat die

– saak erken dat artikel 192 van die Grondwet vereis dat die uitsaaiwese deur statutre bepalings gereguleer

word tot so

mate dat dit in die openbare belang is dat sodanige regulering redelike beperkings ooreenkomstig die Grondwet op die

eg

van vryheid van uitdrukking plaas.Daar is nog

verdere aspek in mnr. Oosthuizen se betoog wat aandag verg. Dit is naamlik die argument dat artikel 32 van die Uitsaaiwet no. 4 van 1999 slegs lisensievoorwaardes vermeld wat toegepas moet word nadat

lisensie toegestaan is terwyl artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet no. 153 van 1993 voorwaardes vermeld vir die toestaan van

lisensie. Die betrokke wetgewing aanvaar nie die beweerde onderskeid nie. Artikel 32 van die Uitsaaiwet ken

diskresie aan Okosa toe om

lisensie toe te staan en vermeld spesifiek aangeleenthede wat in aanmerking geneem moet word by die uitoefening van sodanige diskresie. Hierdie verpligting is dan ook opmerklik uitdruklik van aard. Hierdie aangeleenthede is, myns insien, statutre vereistes om

lisensie te bekom en is in netso

mate kwalifiserende vereistes as wat die vereistes vermeld in artikel 47 van die Onafhanklike Uitsaai – Owerheid Wet is. Verder meer, al word die gemelde artikel 32 ookal hoe genterpreteer, kan die artikel, myns insiens, nooit redelikerwys so uitgelword dat enige magtiging wat aan

uitsaaier verleen mag word, ingevolge waarvan die persoon of instansie op grond van die verleende magtiging onmiddellik in verbreking sal wees van die lisensievoorwaardes of die statutre vereistes vir die verkryging van die lisensie, verorden word nie. Ek meen daar is gevolglik geen meriete in hierdie argument nie.Tydens argument van die aansoek op 2 Augustus 2005 het ek aan adv. Oosthuizen gestel dat wat ookal die regsposisie mag wees, die applikant nie op al die regshulp soos in die kennisgewing van mosie uiteengesit geregtig kan wees nie. Na ernstige besinning het mnr. Oosthuizen toegegee, tereg myns insien, dat applikant nie al die aangevraagde regshulp kan verkry nie en het hy onderneem om mettertyd gewysigde regshulp wat aangevra word, op skrif uiteen te sit.

Gewysigde

konsep – bevel is toe inderdaad op 11 Augustus 2005 aan my voorgel. Ek het onder die omstandighede dit goedgedink om die nuwe aangevraagde regshulp aan respondente voor te l

vir enige kommentaar. Die kommentaar is op 15 September 2005 aan my verskaf en het ek toe weereens aan adv. Oosthuizen die geleentheid gegee om op enige aangeleentheid daarin vervat, repliek te lewer

. Tot op datum

het ek

geen verdere argument van mnr. Oosthuizen ontvang nie en aanvaar ek nou dat hy nie verdere betoog aan my wil voorlnie. In die lig van die uiteensetting wat ek hierbo gegee het meen ek in iedergeval dat applikant nie op enige regshulp geregtig is nie en is ek gevolglik nie van voorneme om hierin die gewysigde aangevraagde regshulp in besonderhede te oorweeg nie. Ek meen dit is slegs nodig om na die volgende aspekte te verwys. Soos mnr. Unterhalter in sy aanvullende betoog uitwys is dit aanvaarde reg dat die hof wat die hersieningsbevoegdheid uitoefen en besluit om die gewraakte beslissing ter syde te stel, nie sy eie beslissing op die meriete van die aansoek sal maak nie maar die aangeleentheid na tersydestelling sal terug verwys vir heroorweging. Slegs in uitsonderlike gevalle waar

beslissing ter syde gestel is, soos op gronde van vooroordeel of erge onbevoegdheid aan die kant van die oorspronklike besluitnemer, sal die hersieningshof sy eie diskresie u

itoefen om die aangevraagde beve

l te verleen. [Sien:

Erf

One Six Seven Orchards CC v Greater Johannesburg Metropolitan Council Johannesburg Administration and Another

1999 1 SA 104(SCA) 109FG;

1999 1 SA 104

Commissioner Competition Commission v General Council of the Bar of South Africa and Others

2002 6 SA 606(SCA) para

2002 6 SA 606

15.] In die

onderhawige geval is ek nie oortuig dat daar enige, laat nog voldoende, gronde aangetoon is waarom hierdie hof sy eie diskresie sal uitoefen nie.Hierbenewens moet in gedagte gehou word in die onderhawige geval dat Okosa

gespesialiseerde en onafhanklike

instelling is wat besondere kennis het en ontsag verdien en sou enige hof huiwerig wees om die funksies van Okosa oor te neem. [Sien:

Bato Star

Fishing (Pty) Ltd v Minister of Environmental Affairs and Others

[2004] ZACC 15;2004

[2004] ZACC 15

2004

4 SA 490(CC) para. 46-48.] Met die gespesialiseerde kennis wat in die onderhawige geval vereis word, sou dit feitelik onmoontlik wees vir

hierdie hof om sy diskresie uit te oefen in die toestaan van lisensies wat deur Okosa uitgereik moet word. Selfs al sou die applikant my oortuig dat dit geregtig is op regshulp meen ek nie hierdie is

geval waar ek my eie diskresie moet uitoefen by die toestaan van die gewysigde aangevraagde regshulp nie.Daar is

laaste aspek waaraan ek, nie sonder huiwering nie, aan

moet aandag gee. Ek het reeds tydens argument aan mnr. Oosthuizen te kenne gegee dat ek van mening was, na sorgvuldige oorweging van die meriete van applikant se aansoek, dat hierdie

verdienstelike geval daarstel waar die partye, deur toegewing aan beide kante, die geskille kan byltot voordeel van almal. Ek huldig steeds hierdie mening en is oortuig dat so

optrede nie alleen Okosa se bevoegdheid en doelgerigtheid om die uitsaaiaktiwiteite in Suid-Afrika in publieke belan

g te behartig, sal bevestig nie m

aa

ook sal bydra om applikant se strewe en doel om Boer

Afrikaner belange in die uitsaaiwese te handhaaf

uit

te bou. Vir redes wat hier nie ter sake is nie het my versoek op dowe ore geval. Ek het reeds tydens my uitspraak hierbo daarop gewys dat ek oortuig is dat

radiodiens soos deur applikant in

bepaalde area aangebied die nodige bestaansreg het, en my redes daarvoor verstrek. Netso duidelik blyk dit, egter, dat Okosa geregtig en verplig is om daarop aan te dring dat applikant statutre vereistes van die land sal moet nakom alvorens dit

in

oorweging sal kom vir die ontvang van lisensies. Volgens applikant verteenwoordig dit en sien dit om na die be

hoeftes van die BoereAfrikaner. As sodanig, aanvaar ek, is applikant wel deeglik daarvan bewus dat van

landsonderdane

verwag word om, of hulle nou daarvan hou of nie, hulle aan die wette van die land te onderwerp. In die verband word, in die onderhawige geskil, van landsburgers verwag om as

lisensiehouer deur

demokratiesverkose raad beheer en bestuur te word, om stappe te neem om te verseker dat die persone in beleidmakende strukture verteenwoordigend van die gemeenskap wat bedien word is, en om gelyke geleenthede in indiensnemingpraktyke

b

y alle lisensiehouers aan te moedig sodat lisensiehouers gelyke indiensnemingsgeleenthede daarstel en verseker dat die samestelling van die bestuur en personeel die rasse en geslagsdemografie van die gemeenskap wat bedien word, verteenwoordig,. Deur hulle aan hierdie wette van die land te onderwerp deur die aanpassings wat ek vermeld het, te maak

kan applikant

beduidende bydrae lewer tot die uitsaaiwese in hierdie land. Tot tyd en wyl dit gedoen is, meen ek, kan applikant nie met reg aanspraak maak op sommige van die regshulp waarom aansoek gedoen word nie. Uit hoofde van die omstandighede wat ek reeds hierin uiteengesit het is ek nie van voorneme om enige bevel soos in die hoofbede van bede 3 van applikant se ongewysigde bede 3 te maak nie en geld die bevel van PRELLER R gemaak op 30 Junie 2004, dus ongekwalifiseerd.Benewens soos in die vorige paragraaf uiteengesit word die applikant se aansoek met koste afgewys, welke koste sal insluit die koste verbonde aan die emplojering van twee advokate.

J M C SMIT

REGTER VAN DIE HOOGGEREGSHOF29884/2004

REGTER VAN DIE HOOGGEREGSHOF

DATUM VAN VERHOOR:02/06/2005NAMENS DIE APPLIKANT:ADV P OOSTHUIZENIN OPDRAG VAN:

M VAN DER BERG, PRETORIA

DATUM VA

N VERHOOR

:

02/06/2005

NAMENS DIE APPLIKANT

ADV P OOSTHUIZEN

IN OPDRAG VAN

:

M VAN DER BERG, PRETORIA

NAMENS DIE RESPONDENTE:ADVD N UNTERHALTER SC & T MOTAU

NAMENS DIE RESPONDENT

E

ADV

D N UNTERHALTER SC & T MOTAU

IN OPDRAG VAN:MNREBOWMAN &

IN OPDRAG V

AN

MNRE

BOWMAN &

GILFILLAN, JOHANNESBURG

DATUM VAN UITSPRAAK:07/11/2005

DAT

UM VAN UITSPRAAK

Source & reproduction note

Judgment wording, source notices and original paragraph numbers are retained. Esheria supplies the layout and this PDF's page numbers; these are not the source pagination. This is a research copy, not an official or certified court document. Check quotations, citations and publication restrictions against the original source before relying on it.

ORIGINAL SOURCE https://www.saflii.org/za/cases/ZAGPHC/2005/115.html

CASE PAGE https://chat.esheria.ai/case-law/south-africa/radio-pretoria-v-voorsitter-unknown-topic-agphc-2005--6a3ea51d3b1caa9129813272

Prepared on 14 October 2026 · Esheria